

школи. Інтеграція знань з різних природничих наук забезпечує формування в учнів цілісної наукової картини світу, що є однією з вимог до сучасного випускника, повноцінного члена нашого суспільства.

Список використаних джерел

1. Антонова О. Є., Ващук О. В. Інтегративний підхід до побудови моделі формування готовності вчителів до розвитку академічної обдарованості учнів. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика*: зб. наук. праць. Житомир: ФОП «Н.М. Левковець», 2017. Ч. 1. С. 174–182.
2. Вознюк О. В., Дубасенюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: монографія. Житомир, 2009. 684 с.
3. Гончаренко С. У. Зміст освіти і її гуманітаризації. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*. Київ, 2000. С. 68–76.
4. Гладюк Т. В. Підготовка студентів до інтегрованого навчання учнів природничих дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 1997. 16 с.
5. Іванчук М. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання. *Початкова школа*. 2004. № 5. С. 10–13.
6. Рибалко Л. М. Сучасні підходи до розв'язання проблеми інтеграції змісту природничо-наукової освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2012. № 5. С. 105–111.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КЕЙСІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ІСТОРІЯ, СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ

Дзюрбас Людмила Сергіївна

студентка III курсу хіміко-біологічного факультету, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

dzurbas@chem-bio.com.ua

Степанюк Алла Василівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

alstep@tnpu.edu.ua

Сучасне українське суспільство перебуває під впливом потужних глобалізаційних процесів, переосмислення ціннісних орієнтирів і стратегій поведінки людей, що вимагає від кожного різноманітної і багаторівневої підготовки, яка дає можливість з мінімальними втратами адаптуватись до швидких змін у суспільно-політичному, економічному та культурному житті. Нові виклики потребують адекватної модернізації освітньої системи як провідного чинника успішної життєдіяльності людини, її подальшого вдосконалення. Насамперед мова йде про формування здатності творчо мислити, швидко орієнтуватися в насиченому інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення, учитися й розвиватися упродовж усього життя. Ці вимоги

зумовили кардинальні зміни в характері перебігу навчального процесу у закладах загальної середньої освіти, зокрема оновлення змісту освіти, збільшення питомої ваги самостійної роботи, формування soft skills тощо. Результативність такого навчання значною мірою залежить від власної активності школяра, що проявляється в постановці навчальних цілей, плануванні, самоорганізації, самоконтролі й оцінюванні результатів власної навчальної діяльності. Тому науковці приділяють значну увагу пошуку способів активізації навчальної діяльності учнів.

Проведений аналіз літературних джерел [1; 2; 4; 5] засвідчив, одним із засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів є використання в освітньому процесі методу кейсів. Його застосування сприяє різносторонньому розвитку учнів, адже вимагає від них навичок самостійної роботи, вміння аналізувати інформацію, робити висновки, захищати власну точку зору. Кейс-технології передбачають і колективну роботу над проблемою, що розвиває уміння сприймати думку інших людей і уміння працювати у команді.

Розглянемо історію становлення цього методу. Кейс-метод виник на початку XX ст. в Школі бізнесу Гарвардського університету (США), де в 1921 році видано перший збірник кейсів (The Case Method at the Harvard Business school). Відтоді Гарвардський університет є засновником та лідером американської класичної школи case-study. Для цієї школи притаманні великі за обсягом кейси (20–25 сторінок), під час вирішення кейсу – пошук єдиного правильного рішення. На даний момент в Гарварді існує три школи – права, медична та бізнесу, що найбільш активно будують процес навчання на використанні кейс-методів. Школи відрізняються за принципами, особливостям, різними шляхами навчання: змагання чи співпраця, аналітична точність або рішучі дії, єдине рішення або варіативність, але кожна з них постійно перебуває в постійному пошуку і розглядає альтернативні шляхи розвитку [1].

Кейс-метод у світовій практиці освітнього процесу широко стали використовувати в адаптованому вигляді в 70–80 роках XX ст. Так, у європейській (Манчестерській) класичній школі case-study кейси в 1,5–2 рази менші за змістом ніж у Гарвардському університеті, а робота з його змістом передбачає знаходження кількох варіантів рішення проблеми.

В Україні популярність методу зросла в останні два десятиліття в закладах вищої освіти (здебільшого), але значний інтерес до кейс-методу сьогодні спостерігається також у шкільній практиці. Так, питання доцільності використання та сутності кейс-методу досліджували такі вітчизняні вчені, як К. Красикова, І. Осадченко, І. Власюк, М. Гриньова, М. Грицай, І. Романова, К. Багрій. Різноманітні класифікації кейсів представлені в дослідженнях С. Ковальнової, Ю. Сурміна та інших. Праці О. Сидоренко, В. Лободи, О. Рекун, А. Пригодій орієнтовані на моделювання кейсів.

Серед закордонних вчених, які працюють над теоретичними та практичними питаннями використання case-study, можна відзначити Е. Монтера, М. Лідере, Дж. Ерскіна, М. Норфі [5].

Проведений аналіз літературних джерел [3] дозволив зробити висновок, що у вітчизняній освітній практиці застосування методу аналізу ситуацій знаходиться на початковому етапі. Проте, спеціалісти українського Центру інновацій та розвитку, серед яких Ю. Сурмін, А. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда, активно працюють над цією темою. Під редакцією Ю. Сурміна у 2002 році було видано фундаментальну працю «Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода».

Для підтвердження нашого висновку ми скористались правилом «малої вибірки» і провели анкетування серед 24 вчителів біологів. Було виявлено, що 75 % педагогів знають методику методу кейсів, однак лише 50 % впроваджують її на своїх уроках. Близько 65 % педагогів мають труднощі в використанні кейс-стаді, що полягають, в основному, в недостатньому рівні підготовки учнів до вирішення складних проблем, сформованістю їх комунікативних умінь, наявним навчально-методичним забезпеченням освітнього процесу щодо застосування методу кейсів (відсутність переліку ситуаційних завдань, підготовкою вчителів до їх застосування та вирішення). Анкетування дало можливість побачити проблеми вчителів із формуванням ключових компетентностей, які визначені в Концепції Нової української школи, за допомогою кейс-методу.

Респонденти відмітили і позитивні сторони використання цього методу. Зокрема, ефективними моментами кейс-методу є робота в команді і максимальне наближення до практики, що формує в учнів навички пошуку інформації, на основі аналізу ситуацій, та приймати виважені рішення проблем.

Метод кейс-стаді мобілізує як діяльність вчителя, так і учнів. Тому, технологія «кейс» завойовує позитивне відношення з боку учнів, які бачать у ньому можливість виявити ініціативу, відчути самостійність в освоєнні теоретичних положень і оволодінні практичними навичками. Не менш важливе і те, що технологія «кейс» досить сильно впливає на професіоналізацію учнів, сприяє їхньому дорослішанню, формує інтерес і позитивну мотивацію до навчання.

Отже, використання методу кейсів, не зважаючи на всі труднощі, відкриває широкий простір для творчості, розвитку самостійності, критичного мислення, вміння аналізувати інформацію і розв'язувати проблеми, а також формує життєві компетентності не лише учнів, а й вчителів, які працюють над розробками кейсів. Тому використання case-study є необхідною складовою навчального процесу вивчення біології. За цим методом майбутнє!

Список використаних джерел

1. Адонина Н. П. Кейс-стади: история и современность. *Высшее образование сегодня*. 2012. № 11. С. 43–48.

2. Гриньова М., Грицай Н. Кейс-технології у методичній підготовці майбутніх учителів біології. *Витоки педагогічної майстерності*. 2016. Вип. 17. С. 72–79.
3. Загальна методика навчання біології: посібник для студентів /Мороз І., Степанюк А., Гончар А., Міщук Н., Барна Л., Жирська Г. Київ: Либідь, 2006. 368 с.
4. Ковальова С. М. Проблеми використання кейсів у професійній підготовці вчителя в Україні. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2013. Вип. 3. С. 93–96.
5. Сурмін Ю. П. Кейс-стаді: архітектура і можливості. К: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні». 2012. 336 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ АГРОХІМІЇ» ПРИ ПІДГОТОВЦІ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ

Мацюк Оксана Богданівна

кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки та зоології, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ksjynja_13@ukr.net

Пида Світлана Василівна

доктор сільськогосподарських наук, завідувач кафедри ботаніки та зоології, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

spyda@ukr.net

Сьогодні, в час освітньої реформи, перед вищими педагогічними навчальними закладами постає завдання якісної практичної підготовки майбутніх учителів, зокрема і хімії, до викладання спеціальних курсів у класах з поглибленим вивченням окремих предметів.

Спеціальні курси (спецкурси і спецпрактикуми) – це курси профільного доповнення, які поглиблюють, розширюють межі профільних предметів, розвивають і доповнюють їхній зміст, забезпечують задоволення індивідуальних освітніх інтересів, потреб і нахилів учня, а також внутрішньо профільну спеціалізацію і професійну спрямованість, тобто спецкурси виконують роль надбудови, доповнення змісту профільного предмета [2].

Метою вивчення спецкурсів є орієнтація учнів на підготовку до усвідомленого і відповідального вибору сфери майбутньої професійної діяльності та сприяння успішній соціалізації після закінчення школи. Навчальною програмою з хімії для класів з поглибленим вивченням предмету [1] передбачається викладання у 10–11 класах спецкурсу «Основи агрохімії», тому викладання даної дисципліни у вищих педагогічних закладах освіти має важливе значення при підготовці учителів хімії.

«Основи агрохімії» є вибірковою компонента професійної підготовки освітньо-професійної програми «Середня освіта (Хімія, біологія та здоров'я людини)», за якою навчаються студенти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Хімія) в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка.